

ROZCIĄGAĆ SIĘ (32) *vb impf*

rozciągać się (31), **rozściągać się** (1) *SkarŻyw.*

rof-, ros- (12), roś- (10), roz- (8), róż- (1).

się (25), się (7).

o oraz a *jasne*.

W inf -ciąg- (3) *RejWiz, WujJudConf, Phil, -ciąg-* (2) *RejPs, SarnStat*; *w pozostałych formach -ciąg-*.

inf rozciągać się (3), rozciągając się (2). \diamond *praes 1 sg* rozciągąm się (3). \diamond *3 sg* rozciąga się (11). \diamond *1 pl* rozciągamy się (1). \diamond *2 pl* rozciągacie się (1). \diamond *3 pl* rozciągają się (6). \diamond *praet 3 sg m* rozciągał się (1). \diamond *fut 3 pl subst* rozciągać się będą (1). \diamond *imp 2 sg* rozciągaj się (1). \diamond *con 3 sg m* by się rozciągał (1). *n* by się rozciągało (1).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVII (z Cn) – XVIII w. s.v. rozciągnać.

1. *Stawać się szerszym* (4) : Też iest dobra Spicaceltica [...] komu się żołądek rościąga. *FalZioł* I 138b, † 8v.

rozciągać się czym (1): gdy żyły płod trzymiające: lipkiemi się wilkościami rozciągaia [...] *FalZioł* V 29v.

Szereg: »rozciągać się i rozszerzać« (1): Iaka iest materia mięśa żołądkowego. (–) Iest twarda żyłiśta á barzo czyuna. [...] żyłiśta aby się on rozciągał y rozszerzał gdy by tam wiele nakładzono. *GlabGad* E7.

2. *Wylegiwać się; extendere se PolAnt* (3) : Kthorzy fypiaćie ná łóżách z kości łoniowej/ á rozciągacie się w łóżnicách wálznych *BibRadz Am* 6/4; *BudBib Am* 6/4.

Przen (1) :

W porównaniu (1): Iełiś ná co przełożon używayże miary [...]. Nie rościągayże się w tym by świniá w bárłogu *RejWiz* 51.

3. *Zajmować przestrzeń, mieć jakąś (zwykle wielką) powierzchnię; patere Mącz, Cn; evagari, porrigere se Mącz; excurrere, pandi, pandere se, porrigi Cn* (6) : Porrigit sese mons in rectum, Rościąga álbo wkázuye się górą po prośtu. *Mącz* 350d; [...] ták łzeroko/ długo/ y w okrąg/ iáko przerzeczonych dóbr wśi N. dziedźictwo w łwych miedzách y gránicách się rozciąga *SarnStat* 1250.

rozciągać się per aliquid in aliquid (1): Taurus item, Wielkie á długie podgórze w Afiey rościąga się Per Armeniam in Ciliciam *Mącz* 441c.

Zwroty: »daleko się rozciągać« = *excurrere in longum Cn* (1): Brachia montium, Poległość gor/ gdy się dáleko rościągáyą/ albo rozwłoką góry. *Mącz* 26d.

»rozciągać się szeroko (a. w szerzą)« = *late patere Mącz* [szyk zmienny] (2): Evagatur capparis per agros, Rościąga się w łzerzą/ rozchodzi się. *Mącz* 473c, 185c.

Szereg: »rozciągać się albo rozwlec« (1): *Mącz* 26d *cf* »daleko się rozciągać«.

4. *Przeciągać się po przebudzeniu* (1) : Pandiculator, Extendor, ut faciunt, qui e somno expergefacti sunt, oscitantes – Rozciągam się. *Calep* [750]b.

5. *Rozrastać się szeroko w gałęzie* (1) : Tych [drzew] wyniośłe gálezie precz się rościągáią *WitośLut* A3v.

6. Wyciągać się, podnosić się (o ramionach) (1) : Nie rozumieyże też/ áby práwiciá Boża miálá fie rościągáć iáko ręká człowiecza *RejPos* 78.

7. Trwać; serpere Mącz, Cn (1) : Serpit per omnium vitam amicitia, Miłość á zachowanie towarzyskie rościąga fie przez cały żiwot. *Mącz* 388b.

8. Mówić, wypowiadać się długo; proferre Mącz (2) : Profero, [...] Powiedam yáwnie/ Rościągam fie dáley. *Mącz* 124a.

rozciągać się w czym (1): Sędzióm žiemřkim/ Król Kázimiérz tu rořkázuie, žeby fie nie dáli rozcięgáć ftronóm w długich mowách *SarnStat* 45.

[*rozciągać się z czym*: Jest innych wiele szkodliwych rzeczy w tym stanowieniu *interregni*, z którymi się rozciągać nie chcę *PismaPolit* 584.]

9. Powiększać się, nabierać większego zakresu lub znaczenia (1) : ktora [*zasługa Chrystusa*] fie ták dálece rościąga/ że y przez członki wybráne fくてk fwoy pokázuie *WujJud* 59; [prořili [*posłowie czescy*] Krolá/ áby to Kroleřtvo Czeřkie [...] przyiáć/ á Heretykom w nim nie dopuřcił dłuży fie rościągáć. *BielKron* 1597 444].

a. [O zasięgu terytorialnym: [Złe skutki wybrania królem Szweda:] Wojna [...] z Niemcy, że sie w Inflanciech rozciągają *PismaPolit* 493.]

10. Oddziaływać, skutkować; superextendere Vulg (8) : *RejWiz* 124; Tákci fie tj krotofile fwiátá tego rościągáią. *RejZwierc* 114v; [...] nie tylko ná to pámiętáiąc co mu [*sędziemu*] ieřt powierzono/ ále y ná to poki fie ma tákowy vrząd iego rościągáć *Phil* L; *WujNT* 2.*Cor* 10/14.

rozciągać się do czego (1): Pátrz iáko fá pomocne iáľmużny y vczynki dobre: y iáko fie rościągáią y do przyřľżego żywotá. *WujNT* 435.

rozciągać się na kogo (1): napierwřzy byli Biřkupi y řtarřzy Chřeřciáńřtwá/ ná ktore fie lud pogáńřki [*errata zmienia: iad Pogáńřki*] więcey iáko ná fundowniki kořcielne rořciągáć. *SkarŻyw* [407]; [A grzech tym řye więřřzy czyni/ im řye řzkodá ná wiele ořób rořciąga *SkarUp* 42].

rozciągać się nad czym (1): Abowiem řtąd y řtan W. K. M. y nas [...] Pan Bog ták vbłogořłáwić bęďzie raczył/ iř fie wřzyřřtki blogořłáwięńřtwá iego [*Boga*] rořciągáć bęďą nád tym řławnym Kroleřtwem twym. *WujJudConf* 16.

rozciągać się po kim (1): iř ten bicř Boży rořciąga fie po wřzyřřtkich Narodźiech *BielSpr* 76.

11. Obejmować zakres tematyczny, dotyczyć, odnosić się; versare Mącz (3) :

rozciągać się po czym (1): *Mącz* 486b cf *Szereg*.

Zwroty: »daleko się rozciągać« (1): A coř to ieřt záprzeć fie řámego: w czym to należy/ y którym řpofobem być ma? (–) Acřkolwiek záprzenie fie řámego řiebie/ dáleko fie rořciąga/ y wřzyřřtek práwie żywot Chřiřtiáńřki w řobie zámyka: [...] á potym y po řwiećie/ po máiętnořciách/ y po inřřych powinowátych/ przijaćiořách/ y po miřlych towarřyřřách biega: ktorych wřzyřřtkich/ záprzawřzy fie řámego/ ořřřtápić potrzebá *CzechRozm* 226v.

»szeroko się rozciągać« (1): aby to, co w statucie stoi, w kłobie swej zostało a szeroko się nie rozciągało. *DiarDop* 115.

Szereg: »rozciągać a rozchodzić się« (1): *Versat circa res omnes*, obiera fie/ należy ku káźdey rzeczy/ rořciąga á rozchodzić fie po wřřzech rzeczách. *Mącz* 486b.

*** *Bez wystarczającego kontekstu (1) : Diffluo, Rościągam fie/ Roftąpiam fie. Mącz 132a.*

Synonim: 1. rozszerzać się.

Formacje współrdzenne cf CIĄGNAĆ SIĘ.

*Cf **ROZCIĄGAJĄCY SIĘ***

KW, (LWil)